

ПРИЧИНИ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ І ОСНОВНІ НАПРЯМКИ КОРЕКЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

В статтє изложенны основныя причины нарушений речи у детей дошкольного возраста а также основныя направления коррекционного обучения детей 1-2 годов жизни, а также детей 6-7 лет. Особое внимание уделено детям с детским церебральным параличом, с задержкой психического развития.

Scientific research showed, what very often oral of schoolchildren suffer on criticin periods of her development, wich create proposition contition in order to frustration of oral on 1-2 years, on 3 years, on 6-7 years. Darge meaning in correction learning nave diagnostic of different oral's abnormality.

Порушенням розвитку мовлення у дітей, подоланням цих порушень і попередженням розладів мовлення займається наука логопедія. Основи дошкільної логопедії як педагогічної науки розроблені Р.Є.Левіною і базуються на вченні Л.С.Виготського, А.Р.Лурії і А.А.Леонтьєва про складну ієрархічну структуру мовленнєвої діяльності. У сучасній літературі з логопедії, однак, недостатньо повно відображені проблеми навчання і виховання осіб з порушеннями мовлення і пов'язаними з ним відхиленнями в психічному розвитку.

Останні публікації Н.Г.Морозова, Н.Д.Соколова, М.В.Іполітова не відображають всіх дефектів мовленнєвого розвитку у розумово відсталих дітей, дітей, які перенесли дитячий церебральний параліч, особливості мовлення при ранньому дитячому аутизмі. Вирішенню цих частин проблеми присвячена ця стаття.

Мета статті: виявлення причин мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку, розробка основних напрямків корекції навчання дітей з ЗПР, ДЦП, раннім дитячим аутизмом.

Наукові дослідження показали, що найчастіше мовленнєва функція у школярів страждає в критичні періоди її розвитку, які створюють сприятливі умови для “зриву” мовлення в 1-2 роки, в 3 роки і в 6-7 років.

Останні дослідження дозволяють охарактеризувати основні причини патології дитячого мовлення:

- Різноманітна внутрішньотрубна патологія, що веде до порушення розвитку плоду. Найбільш грубі дефекти мовлення виникають при порушенні розвитку плоду від 4-х тижнів до 4-х місяців. Виникненню мовленнєвої патології сприяють токсикози вагітних, несумісність матері і плоду за резус-фактором.
- Пологова травма і асфікація під час пологів, що спричиняють внутрічерепні крововиливи.
- Захворювання центральної нервової системи в перші роки життя дитини (менінго-енцефаліти).
- Травми черепа, що супроводжуються струсом мозку.
- Спадкові фактори.

Несприятливі соціально-побутові умови, що призводять до педагогічної запущеності, порушень емоційно-вольової сфери і дефіциту в розвитку мовлення.

Велике значення в корекційному навчанні має рання діагностика різних аномалій розвитку мовлення. Якщо мовленнєві дефекти виявили при вступі дитини в школу чи в молодших класах, їх буває важко усувати, що негативно відбивається на успішності. Якщо ж відхилення виявляють у дитини в ясельному або дошкільному віці, рання медична і педагогічна корекція значно підвищують вірогідність повноцінного навчання в школі.

Слід підкреслити, що раннє виявлення дітей з відхиленнями розвитку в першу чергу повинно проводитись в сім'ях “підвищеного ризику”. Це:

- Сім'ї, в яких уже була дитина з дефектом мовлення.
- Сім'ї, в яких батьки страждають розумовою відсталістю, шизофренією, порушенням слуху.

- Сім'ї з дітьми, які перенесли внутрішньотрубну гіпоксію, асфіксію при пологах, нейроінфекцію чи черепно-мозкову травму.

У профілактиці аномалій мовленнєвого розвитку велику роль відіграє диспансеризація дітей, що постраждали від пологових травм, нейроінфекції.

Значні труднощі виникають у вихованні і навчанні дітей з дитячим церебральним паралічем (ДЦП). Дефект руху при ДЦП поєднується з незрілістю психічного розвитку дитини і ураженням мовленнєво-рухового аналізатора. Найчастіше у таких дітей виникає розлад членороздільного мовлення – дизартрія. Запізнілий розвиток навичок ходьби утруднює формування сприйняття простору і часу. Дитина, яка тривалий час прикута хворобою до ліжка, не набуває досвіду спілкування і необхідних практичних знань про навколишній світ. Це в свою чергу значно збіднює її активний і пасивний словниковий запас. Для корекції необхідно визначити коло доступних дитині домашніх обов'язків, давати їй посильні доручення, прищеплювати елементарні побутові навички. Затримка формування пізнавальної діяльності і мовлення у хворої дитини з віком не зникає, і без спеціального навчання і лікування до самостійного життя вона не буде підготовлена.

В останні роки з'явилися публікації про порушення мовлення у дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР). Якщо для дітей з ДЦП характерна фонетико-фонематична недорозвиненість мовлення та порушення комунікативної функції мовлення, то для дітей з ЗПР характерна загальна недорозвиненість мовлення. Відмічаються: запізнілий початок розвитку мовлення, бідний словниковий запас, аграматизми, дефекти вимови, дефекти фонемотворення. Недорозвиненість може бути різного ступеня: від відсутності мовлення чи лепетного його стану (алалія) до розгорнутої з елементами лексико-граматичної недорозвиненості (дислалія). Однак, останні спостереження показали, що у 5-6 років при спонтанному розвитку мовлення, дещо раніше при систематичних логопедичних заняттях розумово відсталі

діти досягають другого рівня розвитку мовлення: у них збільшується запас слів, розвивається фразове мовлення, але залишається малодоступним розуміння логіко-граматичних відношень, страждає смислова сторона їх власного мовлення.

Слід відзначити, що положення про провідну роль навчання в розвитку аномальної дитини є одним з основних положень вітчизняної логопедії і дефектології.

Правильно організоване спеціальне виховання і навчання аномальних дошкільнят повинне враховувати загальні закономірності розвитку дітей і специфіку дефекту. Вихователі спеціалізованих дитячих садків крім загальноосвітніх завдань повинні виконувати і ряд специфічних:

- На заняттях з фізичного виховання усувати некоординовані, сковані рухи, порушення загальної моторики, відпрацьовувати регуляцію дихання.
- Вихователь повинен організовувати динамічні паузи (фізкультхвилинки) для зняття напруження, стомлення м'язів очей. Одночасно виконуються вправи з розвитку дрібної моторики кистей рук і пальців. Це допомагає готувати дітей до письма.
- Формувати повноцінне мовлення, стійку увагу, пам'ять, необхідні для розвитку пізнавальної діяльності і успішної підготовки дітей до навчання в школі.

Література

1. Блум Ф., Лейзерсон А., Хофстедер Л. Мозг, разум и поведение. – М.: Мир, 1988.
2. Братусь Б.С. Аномалии личности. – М.: Мысль, 1988.
3. Калмыкова З.И. Продуктивное мышление как основа обучаемости. – М., 1981.
4. Кликс Ф. Пробуждающееся мышление. – М.: Прогресс, 1983.
5. Моисеев Н.Н. Алгоритмы развития. – М.: Наука, 1987.
6. Славина Л.С. Дети с аффективным поведением. – М., 1986.

7. Фридман Л.М. Педагогический опыт глазами психолога. – М., 1987.

О.Б.Потапенко

ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В ЕТИКО-ГУМАНІСТИЧНІЙ КОНЦЕПЦІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

В данній статъє рассматривается проблема нравственного воспитания, как основное условие достижения счастливой жизни в системе взглядов Григория Сковороды.

In given clause the problem of moral education, as the basic condition of realization of happy life in system of sights Grigoriy Scovoroda is considered.

Серед найбільш важливих філософсько-педагогічних проблем людства епоха Просвітництва в Україні на перше місце поставила вирішення проблеми людського щастя. На думку багатьох українських мислителів XVIII століття (Ф.Прокопович, Г.Кониський, Я.Козельський) теософія і богослов'я мають вивчати небесне існування душі, а філософія повинна показати людині реальні шляхи досягнення нею щастя у земному житті. Саме ця проблема складає предмет дослідження в філософсько-педагогічній спадщині Григорія Сковороди.

У своїй етико-гуманістичній концепції щастя український філософ поєднує, з одного боку, філософію, а з іншого – виховання й освіту. Якщо філософія показує людині шлях до щастя, то виховання й освіта повинні сформуванати та розвинути необхідні для цього риси характеру, якості особистості, вміння і навички. Тому філософія і педагогіка у Григорія Сковороди виступають двома важливими елементами в рамках його поглядів на проблему реалізації щастя людини в земному житті.

У найбільш досконалій формі ці погляди представлені українським мислителем у двох педагогічних притчах „Вдячний Еродій” та „Убогий жайворонок”.